

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul hotărârii de Guvern privind aprobarea Documentului unic
de program pentru anii 2025-2027

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Documentului Unic de Program pentru anii 2025-2027 a fost elaborat de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR).
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Proiectul actului normativ este elaborat în temeiul art. 10 alin. (2) din Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova și art. 7 alin. (2) din Legea nr. 27/2022 privind Fondul național pentru dezvoltare regională și locală. Totodată, propunerile de formare a Documentului Unic de Program au fost avizate de Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale (CNCDDL) în baza Deciziilor 5, 6, 7, 8 și 9 din 22.01.2025. Subsecvent, proiectul este elaborat în vederea implementării Strategiei naționale de dezvoltare regională 2022-2028, Programului Național de dezvoltare a orașelor poli de creștere 2021-2027, Programului Național de Dezvoltare Locală „Satul European” 2024-2028 și Programului Național de Accelerare a Dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare 2024-2028. Având în vedere necesitatea demarării măsurilor necesare aferente implementării în mod eficace a proiectelor noi incluse în Documentul unic de program, precum și asigurarea continuității implementării proiectelor deja aflate în proces de implementare, se propune intrarea în vigoare a hotărârii la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
Documentul Unic de Program (DUP) este un document de politici, elaborat pe termen mediu, pentru implementarea documentelor de politici publice din domeniul dezvoltării regionale și locale. Acesta cuprinde lista proiectelor de dezvoltare regională și locală selectate în baza apelurilor competitive și pe listă. Ultimul DUP a fost aprobat pentru perioada 2022-2024. La domeniul <u>dezvoltare locală</u>, începând cu anul 2022, Documentul unic de program a fost completat cu următoarele programe naționale și proiecte de dezvoltare locală: - programul „Satul European”, ediția 2022 – 496 proiecte; - programul „Satul European Expres”, ediția 2023 – 380 proiecte; - programul „Servicii de Creșă Publice”, ediția 2023 – 20 proiecte; - programul „Satul European”, ediția 2024 – 695 proiecte;

- programul „Servicii de Creșă Publice”, ediția 2024 – 17 proiecte;

Conform situației la 31.12.2024:

- programul „Satul European-1” este finalizat condiționat: 484 proiecte sunt efectiv finalizate și achitate; 10 proiecte sunt efectiv finalizate, dar au cu restanțe la achitare de cca 9,19 milioane lei, deoarece solicitările de plată finale au fost prezentate tardiv la finele anului și nu au putut fi procesate ; 1 proiect din varii motive a fost realizat parțial, fiind atestate solduri la implementare; 1 proiect a fost retras din program la inițiativa APL.

- programele „Satul European Expres” din 380 proiecte și „Servicii de Creșă Publice-1” din 20 proiecte sunt integral finalizate

- programele „Satul European-2” și „Servicii de Creșă Publice-2”, inițiate în toamna anului 2024, în cadrul cărora din 712 proiecte aprobate, sunt lansate 654 proiecte, cu contracte de finanțare semnate, dintre care în cadrul a 9 proiecte sunt deja generate livrabile și au fost efectuate debursări.

Livrabilele obținute prin implementarea programelor menționate, în perioada 2022-2024, au fost prezentate, conform cadrul normativ în vigoare, Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale și Cancelariei de stat. La domeniul dezvoltare regională, în perioada 2022-2024, în urma desfășurării apelurilor de proiecte, în Documentul Unic de program au fost incluse 94 de proiecte:

- 2022 – 45 proiecte;
- 2023 – 26 proiecte;
- 2024 – 23 proiecte.

Conform situației la 31.12.2024, din cele 82 de proiecte rămase în Documentul Unic de Program, 28 proiecte (34,14 %) au fost constatate ca fiind implementate, restul proiectelor fiind propuse spre transfer în noul Document Unic de Program. Livrabilele obținute urmare a implementării proiectelor de dezvoltare regională în perioada 2022-2024 au fost prezentate, conform cadrul normativ în vigoare, Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale și Cancelariei de stat.

La sfârșitul anului 2024, Documentul Unic de Program pentru anii 2022-2024 a expirat, dar o bună parte din proiectele incluse în acesta se află încă în implementare, dat fiind caracterul multianual al unora, precum și un șir de provocări de ordin tehnic, financiar și organizațional, care au creat dificultăți în menținerea dinamicii setate de implementare a proiectelor:

- Desfășurarea, repetată, în unele cazuri și de mai multe ori, a procedurilor de achiziții publice, din motivul contestărilor multiple ale rezultatelor acestor proceduri;
- Extinderea termenelor de implementare a proiectelor și actualizarea repetată a costurilor;
- Operaționalizarea proiectelor lansate și nefinalizate din alte fonduri;
- Insuficiența alocațiilor financiare din bugetul de stat.

Prin urmare, având în vedere expirarea perioadei Documentului Unic de program pentru anul 2022-2024 și ținând cont de situația proiectelor incluse în acesta, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, în calitate de autoritate de elaborare a politicii de dezvoltare regională și locală, a elaborat proiectul unui nou Document Unic de Program – pentru perioada 2025-2027.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Noul Document Unic de Program păstrează în mare parte structura și elementele DUP 2022-2024.

Astfel, Documentul Unic de Program pentru 2025-2027 va conține, ca și precedentul Document, două anexe.

Anexa nr.1 va cuprinde lista proiectelor de dezvoltare regională selectate în baza apelurilor de proiecte organizate și va lista 54 de proiecte. 53 dintre acestea sunt transferate din Documentul Unic de Program pentru 2022-2024 pentru a asigura finalizarea acestora, dat fiind faptul că proiectele de dezvoltare regională sunt multianuale. Un alt proiect este reinclus în DUP.

Anexa nr. 2 urmează să listeze 815 proiecte de dezvoltare locală, selectate în cadrul programelor Satul European – 1, Satul European-2 și Servicii de creșă publice – 2:

- 11 proiecte din Programul „Satul European-1” transferate din DUP 2022-2024;
- 17 proiecte din Programul „Servicii servicii de creșă publice-2”, transferate din DUP 2022-2024;
- 691 proiecte din Programul „Satul European-2”, transferate din DUP 2022-2024;
- 96 proiecte din Programul „Satul European-2” – nou incluse.

Ca element de noutate, în partea narativă și Anexa nr. 1 a proiectului, pentru domeniul dezvoltare regională a fost exclusă divizarea proiectelor pe programe: „Competitivitate”; „Dezvoltare urbană”; „Infrastructură regională”, proiectele fiind divizate per Domenii de intervenție, conform celor stabilite în Hotărârea Guvernului nr. 152/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Aprobarea prin Hotărâre de Guvern a listei proiectelor prioritare de dezvoltare regională și locală este prevăzută de actele normative în vigoare, neexistând opțiuni alternative de aprobare spre finanțare din bugetul public a acestor proiecte. Lipsa intervenției sau opțiunea de a nu face nimic, nu poate fi luată în considerare, având în vedere că lipsa includerii proiectelor în Documentul Unic de Program face imposibilă finanțarea acestora.

4. Analiza impactului de reglementare
4.1. Impactul asupra sectorului public
Implementarea proiectelor incluse în Documentul Unic de Program va contribui la îmbunătățirea capacităților administrației publice locale de a furniza, într-un mod echitabil, servicii publice adecvate și accesibile populației. Totodată, experiența implementării proiectelor va contribui la consolidarea capacităților APL privind gestionarea fondurilor, inclusiv ca exercițiu preparatoriu în contextul integrării europene.
4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative
Costul total al proiectelor de dezvoltare regională transferate în noul Document Unic de Program constituie cca 1,3 mlrd. de lei, dintre care, rămas de executat din Fondul național pentru dezvoltare regională și locală – cca 760 mln. lei. Pentru implementarea proiectelor de dezvoltare locală incluse în noul Document Unic de Program sunt necesare alocații în valoare de 2,74 miliarde de lei. Finanțarea proiectelor va fi realizată din mijloacele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală, prevăzute în Legea anuală a bugetului de stat, mijloacele financiare alocate din surse externe, bugetele APL și alte surse neinterzise de lege. În conformitate cu art.2, lit. f) din Legea bugetului de stat pentru anul 2025 nr. 310/2024, pentru Fondul național pentru dezvoltare regională și locală (FNDRL) au fost aprobate alocații în mărime de 701,5 milioane lei. Prin Decizia CNCDRL nr. 10 din 22.01.25, pentru domeniul dezvoltare regională au fost alocate mijloace în valoare de 301, 5 milioane lei, dintre care 248,80 milioane lei destinate implementării proiectelor. Chiar dacă pentru diminuarea deficitului în perioada de referință 2022-2024 s-a recurs la proceduri de rectificare/redistribuire a alocațiilor financiare și de modificare a planurilor și contractelor de finanțare, pentru anul 2025, pe lângă alocațiile aprobate conform Legii bugetului de stat, mai sunt necesare cca 515 mln lei pentru finalizarea proiectelor inițiate. O parte din proiectele de dezvoltare regională au fost propuse pentru Lista proiectelor investiționale spre finanțare din Facilitatea de reformă și creștere pentru Moldova. Pentru domeniul dezvoltare locală, prin aceeași Decizie CNCDRL, în limita alocațiilor disponibile, pentru 2025 au fost aprobate mijloace financiare în valoare de 400 mln. lei, după cum urmează: - 4.122.164,57 lei pentru achitarea restanțelor la 9 proiecte din programul „Satul European-1”. - 299.973.231,43 lei pentru 117 proiecte conform valorilor actualizate în urma atribuirii contractelor de achiziții publice. - repartizarea uniformă a soldului format de alocații în sumă de 68.609.210,00 lei pentru 689 proiecte, care nu au finalizat procedurile de achiziții publice, cu stabilirea cuantumului similar de 99.857,61 lei pentru fiecare proiect.

Totodată, câteva proiecte din Programul „SE-2” sunt examinate pentru preluarea finanțării de către IOM, iar pentru o parte din proiectele din Programul „Creșe-2” se așteaptă decizia privind aprobarea tranșei III din Grantul Românesc.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Nu este aplicabil.

4.4. Impactul social

La finalizarea celor 54 proiecte de dezvoltare regională se așteaptă obținerea următorilor indicatori, cu beneficii directe asupra societății:

La Măsura 1.1. Valorificarea infrastructurilor de afaceri:

Indicatori setați:	
Obiective de suport în afaceri reabilite/construite	2
Suprafața clădirilor obiectivelor de suport în afaceri dotate/utilate	Cca 6400 mp.
Teritoriu amenajat	3900 mp
Locuri de muncă create	Cca 1.000

La Măsura 1.3. Sporirea atractivității turistice:

Indicatori setați:	
Obiective turistice amenajate/construite/renovate	4
Obiective turistice incluse în circuite turistice	3
Teritoriu amenajat	300 mii mp.

La Măsura 2.2. Competitivitatea și susținerea activităților economice:

Indicatori setați:	
Structurilor de sprijin al afacerilor create/renovate	1
Suprafața teritoriului amenajat	176 mii mp.
Locuri de muncă nou-create	Cca 2.000

La Măsura 2.3. Revitalizare urbană și dezvoltarea infrastructurii spațiilor publice:

Indicatori setați:	
Zone de revitalizare/ recreere	11
Complexe/ terenuri sportive	13
Terenuri de fotbal/minifotbal	4
Curți de blocuri amenajate	12
Drumuri/căi de acces	15 km
Terenuri de joacă	27
Suprafața teritoriului amenajat	245 mii mp.
Suprafața clădirilor reabilite/ inclusive energetic	6372 mp.
Localități beneficiare	18

La Măsura 2.4. Modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare și rețelelor de utilități publice

Indicatori setați:	
Rețele iluminat stradal	87,6 km
Piloni instalați	765
Localități beneficiare/ nr. locuitori	1 localitate, 25 mii locuitori

La Măsura 3.1. Aprovizionare cu apă și sanitație:

Indicatori setați:	
--------------------	--

Lungime rețele apeduct renovat/construit	530 km
Lungime rețele canalizare construite/renovate	110 km
Stații de pompare a apei potabile renovate/construite	15
Stații de pompare a apelor uzate renovate/construite	14
Stații de tartare/clorinare	3
Stații de epurare a apelor uzate	3
Localități cu acces la infrastructura de apă și sanitație construită/reabilitată/renovată	Peste 100

În rezultatul implementării celor 815 proiecte de dezvoltare locală, se așteaptă atingerea următorilor indicatori, cu beneficii directe asupra cetățenilor:

La Măsura 1.1. Infrastructura de alimentare cu apă și sanitație:

Indicatori setați	SE-1	SE-2
Indicatori de produs:		
Rețele exterioare de alimentare cu apă (km)	15,76	1156,43
Sondă arteziană (un)	1	86
Stație de captare a apei (un)		1
Stație de pompare a apei (un)	1	37
Stație de tratare / dezinfectare a apei (un)	1	58
Castel / turn de apă (un)	1	166
Rezervor de apă (un)		29
Branșamente individuale la sistem de alimentare cu apă (un)	492	9310
Platforme construite/ amenajate (un)	1	11
Indicatori de rezultat:		
Localități cu sistem de alimentare cu apă construit/reabilitat/extins (un)	2	215
Instituții publice cu acces la apă (un)		1409
Unități comerciale/de producere/agenți economici cu acces la sistem de alimentare cu apă (un)		2686
Gospodării cu acces la sistem de alimentare cu apă (un)	492	91142
Locuitori cu acces la sistem de alimentare cu apă (un)	2691	285420
Servicii noi create		2
Locuri de muncă create (un)		16
Indicatori de produs:		
Rețele de canalizare (km)	0,5	288,5
Stație de pompare a apelor uzate (un)		41
Stație de epurare (un)	1	25
Branșamente la sistem de canalizare	2	502
Indicatori de rezultat:		
Localități cu sistem de canalizare construit/reabilitat/extins (un)	1	72
Instituții publice cu acces la sistem de canalizare (un)	6	328
Unități comerciale/de producere/agenți economici cu acces la sistem de canalizare (un)	6	534
Gospodării cu acces la sistem de canalizare (un)	658	27390
Locuitori cu acces la sistem de canalizare (pers)	215	105803
Locuri de muncă create (un)		3
Servicii noi create		1

La măsura 1.2: Sisteme de iluminat public stradal:

Indicatori setați	SE - 2
Indicatori de produs:	
Rețele de iluminat stradal construite/reabilitate (km)	510
Corpuri de iluminat (un)	12527
Piloni (un)	2212
Indicatori de rezultat:	

Localități cu sistem de iluminat public construit/reabilitat/extins (un)	74
Instituții publice cu acces la iluminat stradal (un)	219
Unități comerciale/de producere/agenți economici cu acces la iluminat stradal (un)	410
Locuitori cu acces la iluminat stradal (pers)	107082
Locuri de muncă create (un)	5

La măsura 1.3: Planuri Urbanistice Generale:

Indicatori setați	Se-2
Produse:	
Plan Urbanistic General elaborat	127
Rezultate:	
Localități beneficiare de serviciul elaborat	127

La măsurile 2.1, 2.3, 2.4: Construcția, renovarea, reabilitarea clădirilor publice, edificiilor sportive, monumentelor și structurilor istorice:

Indicatori setați	SE -1	SE-2	Creșe
Indicatori de produs:			
Instituții publice și de menire socială reconstruite (un)	7	232	17
Acoperiș (m2)	4754		
Grădinițe / Instituții de educație timpurie renovate (un)	3	55	
Nr. de grupe creșă create /reabilitate /dotate (un)			24
Gimnazii renovate (un)	1	37	
Licee renovate (un)	1	4	
Școli de Arte renovate (un)		3	
Centre de asistență medicală (un)		6	
Centre de asistență socială / Centre comunitare (un)		2	
Biblioteci Publice renovate (un)		3	
Sediul primăriilor renovate (un)		26	
Centru multifuncțional		11	
Complex sportiv/stadion/ locație sportivă/teren de sport amenajate (un)	2	63	
Zone de agrement/Parcuri Publice amenajate, construite (un)		19	
Terenuri de joacă (un)		23	
Căi de acces către instituții de menire socială construite (un)		12	
Case de cultură/ Cămine culturale / Centre culturale renovate (un)	1	77	
Muzee renovate (un)		4	
Monumente istorice (un)		1	
Indicatori de rezultat:			
Localități beneficiare de infrastructura reabilitată	8	358	17
Acces îmbunătățit la condiții de muncă/învățământ/odihnă:			
- cadre didactice / angajați (pers)	111	4784	96
- elevi (pers)	2532	22214	
- copii (pers)	279	32890	441
- locuitori (pers)	17886	637491	878
- membri ai colectivelor artistice (pers)	45	5294	
Locuri de muncă create (un)	3	11	18

La Măsura 2.2: Sisteme de furnizare a energiei electrice, folosind sursele regenerabile:

Indicatorii setați	SE -2
Indicatori de produs:	
Parc / Centrală / Stație fotovoltaică (un)	45
Capacitatea (kW)	2803,8
Nr. instituții publice (clădiri administrative, educaționale, de sănătate) echipate/dotate cu sisteme fotovoltaice	10

Indicatori de rezultat:	
Localități cu sistem de producere a energiei din surse regenerabile (un)	35
Instituții publice beneficiare de sursele de energie regenerabile	70
Locuitori cu acces la sursele regenerabile de energie(pers)	68598
4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal	
Nu este aplicabil.	
4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen	
De obiectivele de infrastructură obținute în rezultatul implementării proiectelor de dezvoltare regională și locală vor beneficia toți locuitorii localităților aplicante, fără diferențe de gen.	
4.5. Impactul asupra mediului	
Conform Hotărârii Guvernului nr. 152/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală, în funcție de tipul proiectului, atât în cazul celor de dezvoltare regională, cât și a celor de dezvoltare locală, și în conformitate cu prevederile legislației, la depunerea cererilor de finanțare, dosarele complete ale proiectelor se completează cu decizia privind acordul de mediu, acordul de mediu și/sau concluzia privind evaluarea biodiversității, după caz, în conformitate cu prevederile Legii nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului.	
4.6. Alte impacturi și informații relevante	
Nu este aplicabil.	
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE	
5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională	
Nu este aplicabil.	
5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE	
Nu este aplicabil.	
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ	
Având la bază prevederile art. 5 alin. (6) lit. b) din Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, propunerile de formare a noului Document Unic de Program și proiectul acestuia au fost avizate de către membrii Consiliului Național de Dezvoltare Regională și Locală prin Deciziile nr. 5, 6, 7, 8 și 9 din 22.01.2025 (se anexează). Din componența CNCDRL fac parte miniștrii cu competențe în domeniile dezvoltării regionale, economie, finanțe, mediu, energie, educație, cultură, sănătate, președinții Consiliilor regionale pentru dezvoltare, reprezentanți ai sectorului privat și civic, fiind asigurat un proces participativ și transparent de luare a deciziilor. De asemenea, anunțul de inițiere a fost publicat pe pagina web a ministerului la compartimentul Transparență decizională, precum și pe particip.gov.md: https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/13859.	

Totodată, în conformitate cu prevederile Legii nr. 100/2017, proiectul de act normativ va fi publicat pentru consultări publice și transmis spre avizare instituțiilor administrației publice centrale, în modul stabilit.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul hotărârii va fi remis spre expertiză juridică Ministerului Justiției, conform prevederilor normative în vigoare.

Totodată, potrivit art. 1 din Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, Documentul Unic de Program este un document de politici și prin urmare, nu este pasibil de expertiză anticorupție. În acest sens, art. 28 alin. (2) lit. a) din Legea integrității nr.82/2017, expres statuează asupra exceptării de la expertiza anticorupție a documentelor de politici și documentelor de planificare.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Aprobarea prezentului proiect de hotărâre nu va necesita modificarea sau aprobarea altor acte normative. Totodată, având în vedere că noul DUP este aprobat pentru o perioadă de 3 ani, în cazul organizării unor noi apeluri de proiecte în următoarea perioadă, precum și finalizării concursurilor în curs sau în funcție de situația proiectelor, acesta va fi supus, la necesitate, modificărilor, după avizarea de către CNCDDL.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Potrivit normelor în vigoare, implementarea proiectelor incluse în Documentul Unic de Program și finanțate din mijloacele Fondului național pentru dezvoltare regională și locală se realizează în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 152/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală.

Secretar general

Angela ȚURCANU